

izvorne i osobne prijedloge ekspresionističkih poetika nagovijestili su *Ivan Benković*, *Ernest Tomašević* i *Anka Krizmanić*. U temelje hrv. ekspresionizma ugrađena su i djela *Z. Šulentića* »Portret dr. Žanića« (1913) i »Portret dr. Pelca« (1917). Zanimljivu varijantu ekspresionizma ostvarila je »Grupa četvorice« (*V. Gecan*, *M. Trepše*, *M. Uzelac*, *V. Varlaj*), najhomogenija skupina u okvirima Proljetnog salona. Među njima je *Marijan Trepše* »najekspresionističkiji« umjetnik: slikar bezumlja, zločina, očaja i straha, erotskih i soterioloških tema. Ekspresionizmu se približio i *Lj. Babić* (»Golgota«, »Strava«, »Crna zastava«). U to vrijeme Zagreb kao snažno lik. središte privlači brojne južnoslavenske umjetnike koji sudjeluju u povijesti hrvatskog ekspresionizma (*P. Doborović*, *S. Šumanović*, *K. Mijić*, *R. Petrović*, *P. Tiješić*, *D. Mazalić*, *J. Bijelić*). Posljednjom izložbom Proljetnog salona (1928) završava razdoblje ekspresionizma u hrv. slikarstvu. Ta tendencija poslije toga ne zamire nego se na jednoj strani razvija prema slikarstvu koje je morfološki srodno novoj stvarnosti, a na drugoj prema socijalnom ekspresionizmu (*K. Hegeđušić*, *S. Glumac*, *M. Virius*, *J. Miše*, *M. Detoni*, *V. Svečnjak*, *O. Postružnik*). Ekspresionističko slikarstvo *Ignjata Joba* pojavljuje se gotovo nezavisno od spomenutih usmjerenja i izgrađuje svoju posebnost na egzaltiranoj osjećajnosti i frenetičnoj ekspresiji oblika i boje.

Pobuna hrv. lik. umjetnosti u godinama antifašističkog rata 1939–45. također je izražena ekspresionističkim jezikom (*M. Detoni*, *O. Herman*, *Z. Prica*, *E. Murtić*, *V. Raduš*). Pedesetih i šezdesetih godina *O. Herman* ostvaruje novi ciklus ekspresionističkih slika, a *Z. Šulentić* slika biblijske sadržaje i obnavlja baštinu toga pokreta. — Najradikalniji primjer ekspresionizma u novijoj hrv. umjetnosti je grupa »Biafra« koja djeluje 1970–78 (*S. Gračan*, *M. Vuco*, *I. Lesiak*, *Z. Kauzlarić-Atač*, *R. Labaš*, dijelom *S. Jančić* i *R. Petrić*). U suvremenoj hrv. lik. umjetnosti pojava ekspresionističke figuracije posebno je izražena, a proizlazi iz želje umjetnika da se angažira na presudnim pitanjima čovjeka i društva (*Lj. Ivančić*, *Z. Prica*, *E. Murtić*, *J. Labaš*, *Nives Kavurić-Kurtović*); prisutna je i umjerenija varijanta ekspresionističke »nove slike« (*F. Kulmer*, *D. Seder*, *A. Testen*). — Prvi tragovi ekspresionizma u hrv. kiparstvu pojavljuju se u ranim djelima *I. Meštrovića* (raspeća), a ta se tendencija osjeća i u naraštajima koji su došli poslije njega (*V. Raduš*, *V. Micheli*, *B. Ružić*, *A. Babić*, *Z. Čular*). E. je utjecao i na scenografiju, posebno u razdoblju između I. i II. svj. rata (*Lj. Babić*, *M. Trepše*).

LIT.: *B. Gagro*, Putevi modernosti u hrvatskom slikarstvu, u katalogu: Počeci jugoslovenskog modernog slikarstva, Beograd 1972. — *V. Maleković*, Ekspresionizam i hrvatsko slikarstvo (katalog), Zagreb 1980. — *G. Gamulin*, Hrvatsko slikarstvo XX. stoljeća, I. i II, Zagreb 1987. i 1988. — *M. de Micheli*, Umjetničke avangarde XX. stoljeća, Zagreb 1990. VI. MČ.

EMILI, Igor, arhitekt (Sušak, 9. VIII. 1927 — Rijeka, 25. X. 1987). Diplomirao na Tehničkom fakultetu u Zagrebu 1954 (*M. Kauzlarić*). Radio je u Rijeci u Urbanističkom institutu (1955–62), a potom u Građevnome projektnome zavodu u kojemu 1972. osniva Atelijer za arhitekturu i urbanizam »a-051«. U početku (1955–57) izrađuje urbanističke planove za Rijeku, Krk, Bašku, Malinsku, Omišalj, Senj, Izolu, Umag i Biograd na moru, u kojima je uočljiva njegova briga za kulturno naslijeđe. Urbanističkim planom uređenja, obnove i revitalizacije Staroga grada u Rijeci (1955–57) te projektom rekonstrukcije Trsatske gradine (1962) ostvaruje sintezu između zatečenih povijesnih struktura i zahtjeva suvremenoga grada. Autor je niza rekonstrukcija pojedinih zgrada u Rijeci (Konzervatorski zavod Rijeke, 1963–64), te mnogih poslovnih, javnih i stambenih zgrada (stambeni tornjevi na Podmurvicama 1964–70; stambena zgrada na Pečinama, 1965; poslovne zgrade »Brodomatijala«, 1970–71; banke, 1970–79; robna kuća »Varteks«, 1972–76). Projektom rekonstrukcije i dogradnje zgrade Građevnoga projektinoga zavoda (1970, nagrada »V. Kovačić«) u povijesnome okruženju Staroga grada u Rijeci kreativno sučeljava funkcionalne i estetske sastavnice te maksimalno poštujući okolinu ostvaruje izrazito suvremenu građevnu cjelinu. Uvažavanje graditeljske baštine sredozemnoga podneblja i suvremena interpretacija najočitiiji su u Emilijevim projektima hotelskoga kompleksa Uvala Scott (1969), kojim stvara tradicionalno primorsko naselje sa središnjim trgom, skladnih volumena i istančana mjerila te projektima za hotel »Vila Lostura« i ribarsku kolibu »Valentin« u Klenovici (1971). U Zagrebu je na Gornjemu gradu završio rekonstrukciju i adaptaciju zgrade jezuitskoga samostana u muzejski prostor (1981). — Bavio se akvarelom, grafikom i umj. fotografijom. Svoja je djela izlagao na samostalnim izložbama u Rijeci 1957, 1962, 1967, 1969. i 1986.

EKSPRESIONIZAM, *Brat i sestra*, djelo K. Mijića. Sarajevo, Umjetnička galerija Bosne i Hercegovine

LIT.: *E. Franković*, Hotel »Uvala Scott«, Arhitektura, 1968, 97–98. — *V. Ekl*, Dva mala lokala na riječkom korzu, ibid. — *D. Venturini*, Igor Emil, Zgrada GPZ u Rijeci, ČIP, 1972, 2–3. — *B. Pavlović*, Dva mala lirska detalja u Klenovici, ibid. — *Ž. Čorak*, Stil i karakter suvremenih zahvata u jadranski prostor, ŽU, 1973, 19–20. — *D. Kečkemet*, Uloga tradicije u suvremenoj arhitekturi, ibid. 1976, 24–25. — Spoznati okolinu, potvrditi vlastitost, ČIP, 1978, 11. — *I. Maroević*, Arhitektura sedamdesetih godina u Hrvatskoj, Arhitektura, 1981, 176–177. — Arhitektura u Hrvatskoj 1945–1985, ibid., 1986, 169–199. — Arhitekti članovi JAZU, Rad HAZU, 1991, 437. J. M. M.

EMONIA → NOVIGRAD

ENEOLITIK, prapov. razdoblje između mlađega kamenoga i brončanoga doba (← 3 500. do ← 2 000). Osnovno obilježje je pojava metalnih predmeta, pretežno bakrenih, te srebrnih i zlatnih kao posljedica razvitka primarnoga kovinarstva. To je dovelo i do niza promjena u gospodarskom i društvenom ustroju ljudskih zajednica koje se zrcale u izgledu i opremi naselja i grobova. U I Slavoniji e. počinje ranom *badenskom kulturom* (Vučedol, Sarvaš, Đakovo–Grabovac, Donja Vrba–Saloš), čije stanovništvo živi u zemuničkim naseljima. Najtipičniji su oblici sjajne crne keramike vretenaste amfore, trbušasti vrčevi urešeni kanelirama, lukovičasti vrčevi s visokom vrpčastom ručkom te bikonične zdjele ukrašene kombinacijom urezanih i ubadanih motiva. U krilu klasične badenske kulture stvara se *kostolačka kultura*, čije plitke bikonične zdjele prekrivaju žigosani ukrasi u obliku šahovnice (Cerić–Plandište, Vučedol, Sarvaš). Vrhunac bakrenodobna

I. EMILI, *Uvala Scott*

